BIBLIOTHECA UNIV. JAGELL. CRACOVIENSIS
586266
kat. komp.
Mag. St. Dr.
I

586266
I
Mag. St. Dr.

CELSISSIMUS PRINCEPS
ADAMUS
DUX IN KLEWAN, ZUKOW &c.
CZARTORYSKI
DIGNUS MAGNO PARENTE
IN GENERALI REGIA PODOLIAE PRAEFECTURA
SUCCESSOR FILIUS
SUB AUSPICATISSIMUM HONORIS ISTIUS
ADITUM
ORATIONE PANEGYRICA
SALUTATUS
a COLLEGIO CAMENECENSI SOCIETATIS IESU
MDCCLXII.

E Conventu Ravensi PP. S.L.

SUMMA IN FILIO SPES, SUMMA INGENII INDOLES, SUMMA VIRTUS. QUID DE PATRE DICAM, CUIUS BENEVOLENTIA IN REMP: EST IPSIUS ÆQUALIS ÆTATIS.

Cic. Phil. II. c. 13.

586266 I Mag. St. Dr.

1967 K 137 St. Dr.

Bibl. Jag.

PANEGYRICUS

HAbent hoc ingentes lætitiæ, PRINCEPS CELSISSIME, ut quanto ſecundioribus ſunt e rebus conceptae, tanto minus vocem compri-

Conventus Mavensis
P. R. R.

mere, ſilentioque ſe diſſimulare poſſint, nedum velint. Incendi, efferri, rapi gaudiis neceſſe eſt, eorum animos, qui ſe repente vel ad ſummum felicitatis gradum evectos, vel in antiqua Eius poſſeſſione firmiſſime ſtabilitos conſpiciunt. Atque utinam illuſtriſſima hæc Podolienſium Provincia, tam ſecunda, tamque proſpera, uſque adhuc fuiſſet uſa fortuna; ut de iſta, magnarum, quas dico, laetitiarum indole, iſtoque ingenio, longa, eaque multiplex ipſiuſmet experientia edoceret omnes, & convinceret. Quantacunque tamen obveniſſet iam olim illi laetandi materia, & quaſi ſeges; illam ego, ſi vultus quidem hos adſtantium novi, ſi voces intelligo, ſi geſtus percipio, ſi totam hanc denique hodiernae diei pompam, atque celebritatem aperte conſpicor, maiorem, uberioremque in ſe ſe, exiſtere

non

non potuisse opinor, quam ista sit, quae Divino in primis munere, tum vero dein, secundum DIVINUM NUMEN eximia REGIS nostri Optimi, Maximique AUGUSTI III. veri PATRIÆ universae PATRIS in Provinciam hanc inclytissimam benevolentia, imo vero beneficentia, hodierno die oblata omnibus, & data est. Quanquam quid ego coniecturam interpono meam? quid haesitando timideque pronuntio opinari me istud, quod nemo non omnino persvasum habet? non sancte asseverat? non profitetur palam? VOS, VOS ipsimet OPTIMATES AMPLISSIMI, VOSque EQUITES GENEROSISSIMI, cum plurimis maximisque tum vero & seriis, atque gravibus, & apertis ac manifestis indiciis, tam palam facitis, prope im̃ensis hodie Vos triumphare gaudiis, ut si quis vos ita esse af-

fectos dubitet, is profecto caecutire in meridiana luce videatur. Et iure quidem ac merito, tantopere vobis hodie gaudendum esse arbitraminor. Videtis enim planeque perspicitis, tam fortunate vobis rem cecidisse, quam posset maxime. Ad quam enim huius Provinciae felicitatem & gloriam, e MAGNO PRINCIPE CZARTORYSCIO PARENTE GENERALI REGIO TERRARUM PODOLIÆ PRÆFECTO, SUMMOQUE JUDICE, hucusque in omnes copiosissime derivatam, nihil adiici videbatur posse, ei hodie robusta PRINCIPIS FILII Successoris aetas praeclaram diuturnitatis spem, quasi quendam eximium adiecit cumulum. Quos vestrorum animorum sensus, dum attentius mecum ipse expendo, acrius me exstimulari sentio, ut gratulationis officium,

quod

quod Principi Celsissimo exhibeo, vobiscum quoque communicem. Quasi enim quod taedis & facibus, hoc ipsum gratulatoribus quoque exoptandum expetendumque est. Namque ut illas, in lapides, aliamve incendi nesciam coniectas materiam, dum quod igni corripiant, non reperiunt, langvere primum, tum & restingui prorsus, atque frigere necesse est; contra si ad eam adhaerescant materiam, quae per se ipsa flammis concipiendis praeparata & apta, atque illarum quasi cupida iam ante fuerit; tum vero & lucem illae, & ardorem exserere, cum luculentam excitare flammam, tum incendia miscere gaudent, coeloque attollere; ita gratulationis officium, ad eum si deferas, qui fortunæ ignarus suæ, ad nullum gaudii concipiendum sensum praeparato est animo; tum non verba duntaxat, verum

pru-

prudentiae quoque opinionem tuae apud illum deperdas, atque ineptus audias, eoque ipso frigeas, atque torpeas; at si cum illo res tibi sit, qui & ipse fortunis applaudat suis, & ab omnibus applaudi gaudeat; tum profecto favor illius & gratia, quasi opportune afflata aura; ut illud tuum gratulandi studium in animo incendet tuo! ut late deferet! ut in immensum provehet! Vos omnes igitur, dum ego eos esse conspicio, ut & maximae felicitati huic suum apud unumquemque constet pretium; & ita hac eadem felicitate vestra in animis affecti sitis; ut eius causa omnibus incedatis laetitiis: quidni commissas mihi a meis Moderatoribus Oratoris partes alacer promptusque suscipiam? quidni ad tam praeclaram ornandam spartam strenue me accingam? quidni istam gratulationis publicae rationem cupide ad omnes

con-

conferam? Age proinde [quod universae huic Provinciae faustum ac fortunatum sit! quod singulorum animos, magnis iam aliunde calentes gaudiis, incendat prorsus efferatque hodie! quod ad immortalem Posterorum prodatur memoriam! quod gentium populorumque omnium celebretur fama, laudandaque & sancta invidia] age, inquam, dicamus palam, quemadmodum sentimus omnes, ex animo, & quemadmodum reapse est, secundum in amplissima ista Praefectura PRINCIPEM CZARTORISCIUM, Patris nempe Successorem Filium; secundam Podoliae Fortunam esse. Quid ita? Equidem istud liquidius universi perspiciunt, quam ego assequi possim verbis; sed quandoquidem ita natura comparati sumus, ut quibus in rebus eximiis nos vehementius amamus, earum crebra

bra, magnificaque commemoratione, etsi nihil ad cognitionem atque notitiam indigeamus, tamen ad animorum voluptatem non solum libenter, verum & cupide utamur, rem ego totam ad duo summa orationis istius capita revocabo.

In ADAMO PRINCIPE CZARTORISCIO advenit Nobilissimae isti Provinciæ Præses ab avitæ claritudine gloriae, omnium facile ornatissimus ac splendidissimus; Qui incredibili cum honore id munus adeat: Advenit Præses, & suarum dotum, atque virtutum laudibus, præter cæteros aptissimus, ac instructissimus; qui maxima cum felicitate hoc idem munus obeat.

Tantus inest in vero honore splendor, tanta dignitas, tanta denique amplitudo, atque maiestas; ut, cum sit nullum praestantius virtute bonum, tum ipsi-

ipsiusmet virtutis nullum dignius honore existimetur prœmium. Quae quidem existimatio cum praeclara & sancta in se se est, modo ut honorem verum a conficta atque inani illius umbra secernere, ac internoscere mortales curent; neque uti Romanus ille monebat sapiens (*a*) honoris nomen pro honore ipso imprudentes arripiant: tum vero ita est eadem sæculorum gentiumque omnium confirmata & stabilita consensu: ut non persvasu & inductu cuiuspiam serius aliquando concepta, perque nationes ac populos diffusa sensim, manasse dein latissime, sed cum ipso humano procreata genere, eique cognata esse, sit censenda. Porro autem ex quo societates hominum coalescere conflarique cæperunt civilibus institutis excoli; atque præter privatam cuiusque rem,

 pu-

(a) *Cic. in Bruto cap:* 81.

publicam quoque aliquam, quæ universorum in commune foret, habere & curare; ex eo iam tempore in istud sapientiores quique (*b*) maximo semper incumbebant studio, ut in re quidem privata omni utilitatibus suis prospicerent, at vero in publica primam honoris & gloriæ rationem ducerent. Etsi vero permulta sint in omni Republica, in quibus dignitatis & amplitudinis ab honestis & sapientibus Civibus habenda diligenter est ratio; tamen illam in eorum, qui præsunt publice, amplitudine atque splendore spectandam in primis esse, nemo prudentum est, quin aperte videat. Quippe quemadmodum humano in corpore caput esse conveniebat in primis, cuius decori ac dignitati; omni studio, omnique solertia natura prospiceret, atque in exornando illo quasi vim suam omnem industriamque

(b) *Cic: pro L. Flacco cap.* 12.

que consumeret: ita in omnibus hominum honestorum cætibus societatumque corporibus illud est primum expetendum ad gloriam; ut qui summo sunt apud suos loco, & capitum vicem obtinent, ii quam honestissimi honoratissimique habeantur. Certe illius veteris Romanorum Imperii immensa quædam amplitudo atque maiestas tum mihi magnificentissime dilaudata videtur fuisse; cum tantus esset Senatorum Romanorum splendor, & tanta dignitas: ut qui eos diu spectasset Romæ sapientissimus Cineas Regis Epirotarum Pyrrhi legatus; is religiose deinde suo eidem affirmaret Regi (c) sibi quidem videri senatum Romanum non esse aliud, quam augustum quendam consessum totidem magnorum Regum. Contra vero postea quam longo interiecto tem-

 pore

(c) *Plutarchus in Pyrrho, interprete Xylandro.*

pore illa priſtina Principis in Rep: ordinis amplitudo, a cruento C: Caeſaris exceſſu, M: in primis Antonii factionibus imminuta & labefactata eſſet: tum ille peritiſſimus experientiſſimuſque veræ dignitatis æſtimator populus eam publicae honeſtatis labem quam indigne, neque ſane immerito, eſt ferre visus! Octavius vero Auguſtus, quod deinde, rerum potitus Romæ repetitis Senatus lectionibus (*d*] praeclarum ei malo attuliſſet remedium; iſto quoque de gloria Romana promerito nomen ſuum & famam immortalitati commendavit.

Sed vereor, PRINCEPS CELSISSIME, ne, quæ adhuc de univerſo hoc genere diſputata mihi hoc loco ſunt; ea PODOLIENSI PROVINCIÆ, cum aliunde illa ſcienti, tum vero ex me, non quæ ſint omnibus communia, ſed quæ pe-

(d) *Svetonius in Auguſto cap. 35.*

peculiaria ipſi & propria, audire iam pridem cupienti, ſatietatem adferant & faſtidium. Ad eius igitur divinitus hodie ipſi Tecum oblatam fortunam, quae iam dudum ad ſeſe vocat, & quaſi haurit atque abſorbet orationem hanc meam, contenta ſtudia curſumque convertamus.

APPLAUDE, ſicut certatim facis, applaude FORTUNATISSIMA PODOLIA felicitati tuæ! In ADAMO PRINCIPE CZARTORISCIO, (iuvat enim iterum, ac ſaepius, hoc idem reguſtare: imo iuvat exſaturare, atque omnino explere animos commemoranda crebrius hac mirifica lætitiae communis voluptate) in ADAMO PRINCIPE CZARTORISCIO tam honorificum Tibi atque tam glorioſum PROVINCIÆ Tuæ PRÆSIDEM ſortita es; ut iure quidem ac merito nemo non

gra-

gratulari Tibi, immo vero non invidere etiam poſſit nemo. Nam quæ, per Deum! & quanta, Tuus hic alter MILTIADES, in iſto ſuo ad munus publicum acceſſu & aditu, quæ, inquam ornamenta, quæ decora ſecum adfert, atque adeo in PROVINCIAM hanc ſuam confert! Enimvero verſatur Tibi ob oculos, ſvaviſſimaque cum iucunditate ac delectatione animorum verſatur, ut PRINCEPS longe INCLYTISSIMUS, & ANTIQUITATE GENERIS (*e*) & GLORIA MAIORUM, & SUA MODESTIA, facile unus omnium eﬄoreſcit maxime. Vides inſuper EA ipſum ÆTATE eſſe, UT NON IAM SOLUM DE EO BENE SPERARE, SED etiam CONFIDERE poſſis, TALEM FUTURUM, QUALEM multis magniſque rebus COGNITUM JUDICASTI. Quæ proinde

(e) *Cornelius Nepos in vita Miltiadis.*

cum

cum illis totius Græciæ nobilissimis iuxta atque sapientissimis Atheniensibus in pari es fortuna, quidni eadem & in pari sis lætitia? Pari autem? Eam vero Tibi tanto esse maiorem convenit, quanto maiora sunt in ADAMO PRINCIPE ista laudum singularum capita.

Namque cogitemus primum, & e vetusta annalium nostrorum memoria Paterni Maternique GENERIS ANTIQUITATEM, quæ Te in primis PRINCEPS CELSISSIME ornat, recordatione eruamus. Novimus, ut primum hoc exequar, MATRE quidem esse Te ortum SIENIAVIA. Id vero Nomen ut non longissime referamus hoc loco, illumque primum INCLYTISSIMÆ istius PROSAPIÆ appellemus auctorem, qui GRANOWSCIUS cum esset Genere, quod vetustam Bonorum SIENIAWA Hæredem duxisset coniugem,

SIENIAVSCIUS appellari eſt cœptus; id, inquam, Nomen vel ab iſta non remotiſſima ſi deducamus origine, trium propemodum ſæculorum antiquitate [*f*] nobilitatum, & quaſi conſecratum, deprehendemus eſſe. Quodſi vero rem paulo altius velimus repetere, atque ad LELIVITAS, primos huius Auctores Generis, ex fide hiſtoriæ contendamus referre: certiſſimis deprehendemus veſtigiis, ab octo jam fere ſæculis (*g*) id ipſum Nomen omnibus honoris atque gloriæ ornamentis in Regno noſtro mirifice floruiſſe.

At vero ſi Paternæ vetuſtatem originis non dubiis eius ipſius hiſtoriæ perſequamur veſtigiis, per Deum! quod retro ſæcula relegenda nobis, & quaſi remetienda erunt! Si quis enim fuerit, qui longius paulo progredi, aut re-

gre-

(f) *Nieſiecki verbo Sieniawſki.* (g) *Idem verbo LELIWA.*

gredi potius pertæſus, in proximis quibuſque originibus acquieſcere ſe dicat velle: ei tamen ad VITENEM uſque, & GEDIMINUM, & OLGERDUM, MAGNOS DUCES LITHVANIÆ, atque Hæredes, prope quingentis ipſis [*h*] erit retrocedendum annis. Quodſi rem cui altius repetere libuerit: omnes noſtrorum ſcriptores annalium, quotquot iſtam hiſtoriæ Lithvanæ partem aut pertractaverunt ex profeſſo uberius, aut ſaltim ad eam delati fortuito, attigerunt paucis ac obiter, unanimi conſenſione teſtari inveniet, eveniſſe antiquiſsimis retro ſæculis, ut complures hominum Italorum Familiæ, domi in primis nobiles atque illuſtres, priſtinis relictis ſedibus, in Samogitiam ſeſe, atque Lithvaniam feliciter penetrarint. Ibi

(h) *VITENES enim Lithvaniæ imperium adiit anno Chriſti* 1283. *teſte Kuiałowicz Hiſt.Lithv.p.1.l.6. pag.* 177.

postea quam sedes auspicato fixissent, ita cum indigenis coaluisse ferunt, ut spectata, & probata perdiu, hominum advenarum virtus, civitatem primum, tum vero dein summum quoque gentium illarum imperium, summa omnium consensione, summaque voluntate sit adepta. In eo vero advenarum numero, qui fere quingentorum capitum fuisse proditur, ferunt, COLUMNAS fuisse, seu fratres, seu quomodolibet cognatos, eiusdem tamen COLUMNARUM, aut [quod malunt alii] seu CÆSARUM, seu CÆSARINORUM Familiæ [i] a quibus longissimo deinde intervallo, certa tamen communione sanguinis, is, quem supra commemoravi, CÆSARINUS, seu potius CÆSAR VITENES, Magnus Lithvaniae Dux, maior multorum PRINCIPUM, REGUMQUE Potentissimorum PA-

(i) *Idem ibidem lib. 2.*

rens

RENS, atque adeo ſtirpis quoque CZARTORYSCIANÆ vetuſtus AUCTOR [l] ortum duxerit.

Lubet conſiſtere hoc loco paululum, maximamque GENERIS CZARTORYSCIANI antiquitatem quaſi unico oculorum coniectu emetiri. Eſto ſane in incerto poſitum, quæ quotave illa aetas fuerit, quæ Nobiliſsimarum illarum migrationem Familiarum, ab Italia in oras uſque Lithvaniæ ſuſceptam, feliciterque ad exitum deductam, aliquando viderit. Illud tamen in primis non haberi pro explorato nequit, ſi vel iis duntaxat aſſentiamur ſcriptoribus, qui huic ipſi migrationi minimum vetuſtatis attribuunt, inque annum a reparata generis humani ſalute C. M. incidiſſe illam exiſtimant, DCCC. annorum ſummam longe excedere. Deinde vero, ſi proſpice-

(l) Id planum fiet infra hiſtoricis teſtimoniis, quæ proferuntur ſub notis r. ſ. t. u. w.

re longius paulo non pigeat, nobilitatemque, quam illi iidem advenæ, in Lithvaniam noſtram attulerint, in priſtina ſua Patria, in ſua, inquam, ſpectare Italia; tum quanta, per immortalem Deum! quanta & quam prope immenſa quædam antiquitas, ob mentium noſtrarum oculos obverſabitur! Habemus ANTIQUITATEM GENERIS, quanta maxima cogitari poteſt. Iam qua MAIORUM GLORIA PRINCEPS CELSISSIME effulgeas, quid ego dicam? aut quî dicam potius?

Enimvero vel ſola MATERNI Tui claritudo GENERIS, id eſt, ille *SIENIAVIORUM* ſplendor, qui vel ab extincta iam Illuſtriſsima iſtius Familiæ virili ſtirpe etiamnum ſuperſtes in animis effulget noſtris, inque omnium poſterorum noſtrorum effulgebit memoria, in Te præclarum tam illuſtrium Maiorum

iorum

iorum Nepotem tantam gloriæ refundit lucem; ut non dico in Equeſtribus, ſed in Senatoriis quoque Poloniæ univerſæ Familiis, nemo unus illuſtriore exiſtat ortu. Nam revocemus animum ad illa vetera, quæ de *SIENIAVIIS* aliquando ſeu noſtrorum narratione Patrum, ſeu patriorum lectione annalium didicimus: quo ad longiſsime poteſt mens noſtra ſpatium elapſi temporis, & vetuſtatis memoriam remetiri ultimam, inde uſque repetamus: quos, per Deum! quos quantoſque deprehendemus fuiſſe olim Familiæ iſtius viros! quæ Reip. huius noſtræ lumina! quæ ſenatus oracula! quæ bellicæ virtutis miracula!

Maternus, *PRINCEPS CELSISSIME*, Avus tuus ADAMUS NICOLAUS *SIENIAVIUS*, Cracovienſis Caſtellanus, id eſt, Patrii *SENATUS PRIN-*

PRINCEPS, idemque copiarum Regni ſupremus Ductor, qui toga, qui ſago Vir fuerit, vidimus plurimi, audivimus omnes. Certe, ſi ſapientis illius iudicio (*l*) PLURIMUM REFERT, IN QUÆ CUIUSQUE VIRTUS TEMPORA INCIDERIT; in iſto quidem, quem hoc loco laudamus, NICOLAO ADAMO, quam bonum Civem Patria, quam ſapientem Senatorem Curia, quam ſtrenuum primo Militem, deinde Imperatorem quoque militia noſtra habuerit; vel ipſa ſuperiorum temporum recordatio abunde docuerit. Namque regnandi initia quam non ſecunda ſibi, quam adverſa univerſae Poloniae, quam turbulenta atque atrocia, REX ille optimus AUGUSTUS II. habuit, quis noſtrum ignorat? Atqui publicam illorum temporum calamitatem

---

(l) *Plin: Hiſt: Natur: lib:* 7. *c.* 28.

tem ſcimus iidem ipſi fuiſſe nullam; qua non iſtius Civis pietas, iſtius Senatoris Conſilium, iſtius Imperatoris armata fortitudo, communem hanc Patriam ſtudioſiſſime æque ac feliciſſime levatum ierit. Partes Regiæ contra infeſta Svecorum arma armis & acie propugnandæ erant: iam Caliſſienſi, iam aliis bene multis, iiſque perquam atrocibus præliis, non fortunate minus quam fortiter propugnatæ ab iſto ſunt. Diſſentientes deinde, alienatique ab eo ipſo REGE, Civium plurimorum animi cum foederata in eius copias iunxiſſent arma; exitioſas Regno, Reiquepublicæ capitales illas diſcordias, auctoritate, Sapientia, conſilio, denique omnibus cum Boni Civis, tum Graviſſimi Senatoris, diligentiſſime impendendis ſtudiis, obeundis officiis, exequendis muniis quam celerrime placa-

re, turbulentasque res in tranquillum conferre, necesse fuit: nullis idem nec Boni Civis, nec Optimi Senatoris partibus, eousque defuit; dum diffidentium inter sese & sedaret discordiam, & pacem atque concordiam constitueret.

Atque has ego laudes dum in hoc ipso ADAMO NICOLAO intueor; fuisse illas Viri eiusdem proprias fateor. Ubi tamen Maiores eius Clarissimos in memoriam mihi revoco; quin ab ista mea discedam sententia, tantamque hanc cum admirandarum virtutum, tum præclarissime gestarum rerum gloriam, non tam huius nominatim hominis, quam totius universe Nominis asseverem fuisse propriam, vix me ipse contineo. Cedo enim, cedo vel unum quempiam ab ipsa sua Origine, idest, a tribus prope sæculis, Familiæ istius Virum, qui non toga sagoque clarissimus,

qui

qui non denique fuiſſet SIENIAVIUS? Ita, inquam, SIENIAVIUS. Tanta enim SIENIAVII ad unum omnes rerum domi atque militiæ præclariſſime geſtarum gloria effloruerunt perpetuo; ut hoc ipſum eorum Nomen non tam Familiæ videatur fuiſſe, quam virtutis. Agedum: attingamus unumquemque ex iis, ſed ita obiter, ut neque infiniti ſimus, neque nos tamen, imo vero & noſtros poſteros, cum iucundiſſima voluptate animi, tum longe pulcherrimorum virtutis exemplorum utilitate defraudemus.

Iſtius primum, de quo proxime dicebamus, ADAMI NICOLAI Pater, NICOLAUS HIERONYMUS Palatinus Volhyniæ, unaque Regni Copiarum campeſtris Ductor, quam clarum, quam illuſtre, iam ſuæ Familiæ, iam univerſæ Reip. Lumen fuit! Quem enim

Nominis Poloni virum illud IOANNIS CASIMIRI, MICHAELIS I. IOANNIS III. Poloniæ Regum ævum, quem, inquam, virum in foro, quem in Curia, quem in campo & acie, clariorem vidit? Bellicas herois fortissimi desideramus laudes? Unus ille ad Brahiloviam exigua suorum manu immensas prope barbarorum copias, cum suapte vi præferoces, tum victoriæ quoque, qua præter spem potiti erant, insolentia in furorem actas, ne nudatam præsidio Ucrainam inundarent, atque opprimerent, repressit ac retardavit tamdiu, dum, quæ cladem ibi recens acceperant Regni copiæ, arma, viros, animos, rursum colligerent, hostique undique irruenti obiicerent. Iam quot præliis alias idem ipse interfuit, & ita interfuit, ut parta tum victoriarum gloria ipsi propemodum uni propria, vel cum paucis communis fuerit! Podhaycii, Brze-

żany,Szaranczuga,Iesupolis,Czerlenicia, Miendzybozium, Camenecum, Chotimum, Niemirovia, Comarnium, Zoravnium, sexcenti denique Russiæ, Ucrainæ,Vołhyniæ, Pocutiæ, Podoliæ, verbo, Poloniæ totius loci, quibuscumque per ea tempora collatis signis pugnatum est (quibus autem tum quidem non est?) omnes,inquam,commissorum tum inPolonia præliorum loci viderunt istum iam militem longe fortissimum, iam experientissimum Imperatorem, non minus fortiter,quam fortunate pugnantem. Sed quid ego hæc autem? Istius Herois pugnas atque victorias Polonia duntaxat vidit? Enimvero tu quoque Germania apud Viennam Austriæ non modo vidisti,sed omni etiam studio Divinum illum Virum tibi existimasti visendum,cum ille primum Polonarum Copiarum agmen iam in hostem genoro-

rosus duceret; iam eodem conciso hoste, onustus præda, plenus gloria, cum triumpho reduceret. Dignum vero quem non videres modo, neque visendum tantum studiose putares, sed sancte etiam invideres Poloniæ nostræ virum! Dignam hac ipsa tua invidia fortissimi viri Familiam, si Patris, si Avorum tanti Herois virtutem nosses!

Namque illius Pater HIERONYMUS ADAMUS, Regni Notarius, quanta bellica virtute fuit! Tanta scilicet, quanta effectum reapse est, ut quam sibi Romana fortitudo in Caio Mutio Scævola vindicasset aliquando laudem; eam in hoc HIERONYMO Polona nostra consequeretur magnitudo animi: neque magnificentius quam verius prædicare posset (*n*) AGERE & PA-

(n) *Verba istius Mutii ad Porsenam Regem hæc ipsa sunt apud Livium dec. 1. l. 2.* Romanus sum civis: C. Mutium vocant. Hostis hostem occidere volui. Nec ad mortem minus animi est, quam ad necem fuit. Et facere, & pati fortia, Romanum est.

PATI FORTIA POLONUM ESSE. Ochmatovia, Merlium, Corſunum, Zbarazium, permultæ aliæ acerrimorum præliorum arenæ, viderunt Polonum hunc MUTIUM agentem fortia: at illi ipſi, quos dixi, duo poſtremi loci ut ſtupebant fortia quoque patientem, dum is priore quidem ex acie in vincula raperetur Scythica, & pro Patriæ libertate ſuæ ſervitutem duriſſimam ſubiret libens: poſteriore autem tot in caſtris ultro perferret ærumnas; ut, iis demum extinctus, communi ſaluti Regni vitam ſuam & ſalutem devoverit!

Iam iſtius Herois tum PROCOPIUM Patrem, Magnum Regni Signiferum, tum NICOLAUM Patruum, eiuſdem Regni Pincernam, vel ipſi, credo, barbarorum annales, ob incredibilem utriuſque in re militari gloriam, laudibus in Coelum ferunt. Namque vetu-

ſtio-

ſtiore illo Chotimenſi prælio,(*o*)aut potius bello (decies enim ibi totis copiis, totiſque viribus, dimicatum cum Oſmano eſt) e decem illis magnis victoriis ecqua fuit; cuius non magna pars, cuius non princeps inſtrumentum, hi duo Fratres, imo vero hæc duo fulmina, ſemper fuerint? Singillatim vero PROCOPIUS quale ſuimet pectoris, quale corporum quoque ſociorum robur, in Ruſſiam cum Cantimiro Baſſa irruentibus obiecit Thracibus, dum quas copias privato ſuo armaſſet ære, iis ſe ducem præbuiſſet in acie! Qualis idem in Hano Scytharum Sareio [id barbarum nomen erat barbaro] qualis, inquam, in illo hoſte fuit! Cum graviſſima tum forte, quam e militaribus contraxerat ærumnis, conflictabatur febre: proceſſit tamen in aciem, & trementis

e morbo

(o) *Quod in annum 1621. incidit, Sigiſmundo III. Rege. Nam poſterius Michäele I. eſt geſtum, ſub ann. 1673.*

e morbo rigorem corporis victoriosæ pugnæ ardore sustulit.

Rursus horum duorum Pater ADAMUS HIERONYMUS Pincerna Regni, ille Michåélis Vaivodæ Moldavici, ille Skinderi Turcarum Bassæ ductoris terror, cuinam, quæso, quo loco, quo tempore, in Polonos invadenti fines non occurit hosti? quem non fudit? quem non fugavit victor? cui, si occurrere per valetudinem non posset ipse, conscriptas ab se privatim, atque omnibus instructas rebus, Publicæque deinde donatas Rei, millenum equitum ac peditum non semper obiecit copias?

Istius ad extremum Pater HIERONYMUS, & NICOLAUS Avus, ambo Palatini Russiæ, & RAPHAEL GRANOWSKI Proavus [primus, ut dixi supra, SIENIAVIANÆ Auctor Familiæ] quanta Heroum exempla! Cer-

te ut Delphico illo oraculo proditum fuisse memorant (*p*) in fatis esse, ut salus Troiæ a salute penderet Hectoris, ita Polonos quondam res ipsa docuerat, salutem Russiæ, dum ea plus unum decennium a ferocissimis oppugnaretur hostibus, salute istius HIERONYMI SIENIAVII fuisse nixam. NICOLAUS autem [ut rem longe maximam complectamur paucis) sicuti duodecies iusta conflixit acie; ita duodecies hostium istius Patriæ victor exstitit. RAPHAELEM denique quid in Russiam e Maiore excivit Polonia, si non generosus ille bellandi ardor, qui hostem Patriæ ut victricibus persequeretur armis, infestissimam Patriæ eiusdem oram pacato & otioso natali solo non dubitavit præponere?

Habemus in SIENIAVIIS Heroes for-

(p) *Dion: Halicar: Rom: antiq. l.* 1.

fortissimos, bello &armis præclarissime de Rep. nostra promeritos: iam iidem quam eximie, quam mirifice de hac ipsa Rep. sunt pace promeriti, quibus id ego complectar verbis, in his præsertim orationis unius angustiis? Id enimvero unum, TERRARUM PODOLIÆ PROCERES ILLUSTRISSIMI incommodum est, quod hodiernam mihi lætitiam, istamque mirificam dicendi alacritatem, aliquantulum attenuet, & quasi diluat; si non animum peropportuna subeat cogitatio, Vos esse scilicet, cum quibus mihi hoc tam iniquo loco, in his, inquam, temporis angustiis, sit agendum. Primum enim Vestra eximia Annalium huius Regni, atque adeo Sieniavianorum gestorum notitia, duram istam præter mittendarum hoc loco plurimarum rerum pulcherrimarum necessitatem mihi emolliet: dum

& meorum parcitatem verborum vestræ plenitudine ſcientiæ, & temporis iniqui fraudem veſtræ fide memoriæ conſolabor. Deinde autem pro ſingulari, qua eſtis, ſapientia videtis certe, palamque perſpicitis, memoratas proxime Sagi SIENIAVIANI laudes cum laudibus eorum Togæ ita eſſe implicitas, & ita cohærere; ut quicunque hos Viros ſuſcipiendis olim, gerendiſque pro Patria, tot atque tantis bellis, magnos eiuſdemPatriæ propugnatores fuiſſe agnoſcat; is eoſdem ſtabilienda armis victoriiſque ornanda pace cives itidem fuiſſe optimos negare nequeat. Nec enim quiſquam in Rep. meliusPaci conſulit, quam qui pro ea fortiter propugnat Bello. Atque ut apud eos, qui immodicis propriorum cupiditatibus emolumentorum in arma feruntur præcipites, iam barbaræ ultioni, iam turpi

ava-

avaritiæ, iam insatiabili laudis principatusve libidini, iam cœteris istiusmodi vitiorum pestibus, militare Mars cogitur: sic apud sapientes & bonos, [q] unaque fortes viros, æquitatis, honestæ pacis, idest tranquillæ libertatis, salutis demum communis, veluti satelles quidam & propugnator est. Sed age porro: quæ sunt præterea Togatorum Civium præclaræ artes, quæ virtutes, eiusdem Pacis comites & administræ, quæ non eximiæ semper exstiterint in SIENIAVIIS? Fides primum, opinor, & obsequium erga bonos Reges, ubi in Regno vivitur: deinde vero gesti semper cum laude magistratus gravissimi, plena fidelitatis in Senatu consilia, labor in negotiis, fortitudo in periculis, industria in agendo, celeritas in conficiendo, sapientia in providendo, ma-

 gni-

(q) *Cic: l: de Offic: c: 19.*

gnifica quædam liberalitas in privato impendio publici compendii gratiâ faciendo. Quænam igitur in primis, quænam Familiarum Polonarum una, Regibus noſtris fidelior, quæ obſequio promptior, unquam fuit? Ex quo primum ſunt orti, qui appellarentur SIENIAVII, ad ipſum uſque huius occaſum Nominis, quæcunque a Noſtrorum auctoritate Regum ſeceſſiones quorundam commemorantur factæ, quænam earum una non ſtantes a Regiis partibus eos ipſos conſpexit SIENIAVIOS? Illo inter SIGISMUNDUM III. & Rocoſſanos (ita enim illud ſeditioſum appellabant foedus) illo, inquam, funeſto diſſidio quis Optimatum noſtrorum in tuendo eo ipſo Rege conſtantior fuit? quis in illa nefaria conſenſione diſturbanda ſeu impenſius, ſeu felicius laboravit? Cuius alterius boni Civis au-

cto-

ctoritas atque oratio ad eripienda e manibus coniuratorum arma plus valuit, quam ADAMI SIENIAVII? Enimvero illa optimi civis fides, obsequiumque illud in PRINCIPEM, cepit, quem merebatur, suæ virtutis fructum. Cum enim REX virum de publico tam præclare promeritum, Regni Pincernam [uti nos appellamus] renuntiasset, isque pro Patrio novorum apud nos Magistratuum more, de gerendo religiose eo munere iusiurandum pararet edere; SIGISMUNDUS blande hominem aspectans, EGO VERO, ADAME, inquit, ISTA TE LEGE SOLUTUM VOLO. SIENIAVIORUM ENIM IN PRINCIPES SUOS FIDES MULTO EST MIHI PERSPECTIOR, QUAM UT AD EAM, UTI PAR EST, PRÆSTANDAM, SACRAMENTO HOS ADIGI

GI SIT NECESSE. Rurſus autem SIGISMUNDI iſtius Filio IOANNE CASIMIRO, dum ad cœteras calamitates publicas illud etiam acceſſiſſet incommodum, ut, exhauſto Regni ærario, & impedita ſtipendiorum ſolutione, verſus in ſeditionem miles non modo Regium ac Reip. imperium omnino abnueret, ſed præterea, quos fines patrios tueri contra hoſtium prædas debuerat, eos hoſtiliter prædaretur: NICOLAUS HIERONYMUS SIENIAVIUS, tum quidem fortiſsimus aliquot legionum Præfectus (deinde PALATINUS Volhyniæ & Campeſtris univerſarum Regni copiarum DUCTOR) illam non ſane parvam militum ſuorum manum in veteri erga Regem, Regnique Ordines, fide atque obſequio quam religioſe continuit! In AUGUSTUM demum II. Regem quanta fidelitate,

quam

quam religiosa observantia, SIENIAVIORUM postremus ADAMUS NICOLAUS fuerit; & Polonorum non pauci tenent memoria, quod usurparunt oculis; & ego me paulo ante dixisse memini.

Sentio, PRINCEPS CELSISSIME, me in istis Togæ SIENIAVIANÆ laudibus multo longius, quam voluissem initio, progressum esse; & una tamen perspicio, me a fine earundem laudum etiamnum tam longe esse, tanquam si nihil omnino sim progressus. Non igitur, ne sim immensus, ex hoc eodem genere attingam cætera, quæ supersunt. Non memorabo, id NOMEN trecentis fere, quibus florebat, Annis, nunquam non Senatoriis, cæterisque amplissimis in hac Rep. obeundis muniis caste semper integreque versatum, fide, consilio, labore, indu-

ſtria, liberalitate demum, ne dicam crebra ſui effuſione patrimonii, felicitati Patriæ inſerviviſſe. Id unum dicam, fuiſſe SIENIAVIOS de noſtris Regibus, deque noſtra Rep. tam præclare promeritos, quam qui maxime fuere unquam: & iſtam de illis ſententiam nec privati cuiuſpiam, nec aliquando duntaxat, fuiſſe, ſed Regum noſtrorum omnium, Regnique Ordinum, fuiſſe ſemper. Id quod ex iſto, quod hoc loco ſolum e multis attingam, exemplo patebit. NICOLAI SIENIAVII Palatini Ruſſiæ, eiuſdemque ſummi exercituum Regni Ductoris, immortalia in Remp. noſtram promerita fuere tanti; ut ad viri exſtincti funus Regnum omne, ſuis excitum & quaſi convulſum ſedibus, certatim accurrerit: & lugubrem pompam illam per ſe ipſe SIGISMUNDUS AUGUSTUS REX cum

uni-

universo SENATU, innumerisque EQUITIBUS, Lublino Brezanos versum, incredibili luctus publici significatione, pedes longe ultra urbem progressus, esse sibi deducendam putaverit.

Sed me iam pridem res ipsa tempusque admonet, PRINCEPS CELSISSIME, ut qui Te Materno genere esse longe clarissimum, atque adeo longe honorificentissimum, admirabar esse; Tuum tandem incredibilem Paterni splendorem Nominis ob oculos PODOLIENSIUM proponam, atque isto exequendo munere immensa quadam lætitia gaudiisque eosdem obruam. Aio proin, tanta Te esse Paternæ Stirpis gloria; quanta maior, non dico intra vastissimos istius Regni fines, sed ne intra Europæ quidem universæ terminos, nec e Senatoriis duntaxat sellis

curulibus, ſed ex Auguſtis etiam Principum & Regum ſoliis, nulla unquam eminuit. Si enim ſummum gloriæ humanæ faſtigium eſt, REGNARE; ſi deinde LAUDABILITER etiam glorioſeque REGNARE, ita eſt quiddam omni humanarum rerum excelſitate altius, ut non immerito Divinum videatur eſſe: quidni, cuius Maiores non latiſsime duntaxat, verum glorioſiſsime quoque, regnaverint; eum in iſto laudis genere id attigiſſe confiteamur, quo nihil eſt altius? Atqui utraque tam auguſtæ, tamque propemodum divinæ, laudis iſtius pars, Tibi PRINCEPS CELSISSIME, eſt plane propria. Nam genus, ut memoravi iam antea, ducis a CÆSARE COLUMNA VITENE, qui cum ipſe [*r*] Magnus Lithvaniæ

(r) *Adiit Lithvaniæ Principatũ Vitenes anno Chr.* 1283 *glorioſeq; obtinuit ad* 1315. *regnavit igitur non* 22. (*ut typi apu- Koiałowicz hiſt. Lith. par:* 1. *l.* 6. *extremo, aberrarunt*) *ſed* 32. *annis.*

DUX, tum vero quot & quantorum DUCUM ac REGUM fuit PATER! Quæ ambæ res cui homini, qui vel obiter Hiſtoriam Polonam attigerit, non manifeſtæ ſunt? Quis etenim, niſi omnium ignarus rerum, quis hoc ignorat, inquam, ab iſto quidem VITENE GEDIMINUM(*s*]a GEDIMINO OLGERDUM[*t*) ab OLGERDO autem, duodecim inter filios, IAGELLONEM, CORIBUTUM, & CORIGELLONEM, fuiſſe progenitos: [*u*) earum ſcilicet Principum Familiarum Auctores, quarum priores duæ in IAGELLONIIS, inque WISZNIEWIECIIS

 ac

(s) *Idem Koiałowicz ibid. l. 7. initio.* (t) *Idem ibid. nominatim pag. 281. editionis Forſterianæ.* (u) *Idem Koiałow. lib. 8. extremo:* Sex, *inquit*, ipſi Olgerdo filii, ex Uliana Vitepſcenſiũ Ducis filia ſuſcepti: Volodimirus - - - Conſtantinus Dux Czernikoviæ, e quo deinde Czartorienſium Duces prodiere - - - Quinque alii (præter Iagellonem) ſuſcepti e Maria, Twerenſis Ducis Filia - - - KORYBUTUS, a quo genus ducunt Zbaraſcii, & Wisniewiecii Duces - - -

ac ZBARAZIENSIBUS DUCIBUS, tam admirandum in modum effloruerint, ut ſupremum humanæ felicitatis gloriæque faſtigium, Sceptra nempe & Regna, tenuerint: at vero tertia, numquam non Sceptris & Regnis digna, in DUCIBUS CZARTORISCIIS etiamnum floret admirabiliter: atque, ſi quidem LIBERTAS Iuris, ſi FORTUNA virtutis rationem habere velit, pridem ad ſceptra & Regna adoleſcit. Iſto igitur eſſe procreatum, Sangvine, qui tot Imperiis, tot Regnis, tot per Sæcula, tam multos atque tam magnos *DUCES & REGES* dederit; iſto ſangvine, qui prope omnium Europæ univerſæ Regum efferveſcat hodieque in venis, multiplici in eaſdem cognatione transfuſus; iſto, inquam, eſſe procreatum ſangvine, quid eſt tandem, quæſo, ſi quidem non eſt tanta præcel-

lere

lere Maiorum gloria, quanta nulla ſit amplior?

Sed me publicæ maximæque omnium lætitiæ haud paulo amplius gratificaturum intelligo; ſi hæc Regalia, hæc Auguſta, Paternorum *PRINCEPS CELSISSIME* Maiorum Tuorum decora, de quibus adhuc confuſe duntatax ac univerſe mentionem hic feci, explicate ac nominatim, paucis tamen & circumſcripte propoſuero. Primum igitur quis neſcit, eos eſſe Maiores Tuos, qui quadringentis ipſis in Lithvania, trecentis in Polonia imperarunt annis: & ita imperarunt, ut ab eo, quem dixi toties (*w*) Magno *VITENE* ad *MI*-

CHA-

(*w*) VITENES, inter Eiragolios (qui Samogitiæ populus eſt) a Cæſarino Columna genus, quemadmodum plerique eius regionis Procerum, ducebat. Iam inde a puero ita vitam eius fata temperabant, ut non alibi, quam ſub Reip. oculis (*in aula ſcilicet Troideni Magni Ducis Lithvaniæ*) id eſt omnium iudiciis, adoleſceret: quod a ſupremo Numine ad Principatum, per quatuor iam ſæcula in ſua Familia conſervatum, deſtinare-

CHAELEM CORIBUTHUM, Magni quidem Duces Lithvaniæ omnino sede

cim,

tur. Ex illa enim domo cum perpetuo * duodecim Magni Duces in Lithvania imperassent; ne, deficientibus tandem Viris, Principatus alio averteretur, foeminæ etiam ratio habita est. Trineptis hæc Vitenis erat ANNA STEPHANI I. Polonorũ Regis Coniux, prius Poloniæ Regina renuntiata, quam sponsa, Principatum viro dedit. Interruperat deinde hunc veluti sacrum quendam Lithvaniæ Principum ordinem HENRICUS VALESIUS: sed rediit mox Respublica ad probatas iam sibi tot sæculis manus, summo omnium bono. Restituerunt rursus Lithvaniæ suos Principes ** Sigismundus III. Poloniæ Rex, IV. Lithvaniæ Dux ex Catharina Vitenis trinepte, Annæ sorore, Ioannis I. Svecorum Regis filius; & Vladislaus Polonorum Rex eius nominis IV. Lithvanorum Dux Magnus vere secundus: in ipso pacis, ac felicitatis publicæ cursu, magno Reip. dolore, neque minore damno, Merecii in Lithvania mortuus. ** Casimirus Polonorum Rex eius nominis IV. Lithvanorum Dux Magnus III. cui Resp. ingentibus periculis pæne oppressa, ita Regnum detulit, ut ad virtutem Vitenio Iagellonioque sangvine propagatam, velut ad solitum in rebus afflictis asylum, coelo impellente, properasse videatur. *Koiał. hist. Lith. par. 1. l. 6. cuius si rationes subducas, & ad commemoratos* ab illo primos XII. Lithvaniæ Duces, e mascula stirpe Vitenia prognatos, addas tres inferius ** ab eodem nominatos, e muliebri Vitenis eiusdem sobole deinceps ortos, efficies Duces XV. qui porro fient XVI. si eis addas denique Michaëlem Coributhum, quo necdum regnante hic Auctor scripsit. Eadem Regum quoque numerandorum tenenda hoc loco est ratio.*

cim, Reges vero Poloniæ a *VLADISLAO IAGELLONE,* Vitenis pronepote, ad eum ipſum Coributhum, omnino undecim, Patrium atque Avitum Imperium obtinuerint. Quin imo vero plures etiam obtinuerint. An enim præteribimus hoc loco Auguſtam illam Regalis iſtius Familiæ Heroinam ANNAM, in qua muliebris imbecillitatem ſexus tam egregie, non dico virilis & maſculus, ſed plane heroicus, compenſabat animus; ut glorioſe gerendo Regno parem redderet: eamque unanimis univerſorum Regni Ordinum conſenſio, ſumma omnium voluntate, ſummiſque ſtudiis, prius eſſe Reginam iuſſerit, quam STEPHANO BATHOREO deſponderit? Augeat & illa proin PRINCIPUM Poloniæ Lithvaniæque numerum: augeat: & iſtam Vitenianæ Tuæ Familiæ laudem aſſerat,

Sceptris & Regnis pares in ea perpetuo procreari Viros, quando Sceptris & Regnis pares Foeminæ procreentur!

Quid quod augusta hæc regnandi gloria, Tuis PRINCEPS CELSISSIME Maioribus tam diu atque tam multis hæreditaria, tot tantisque præterea ornamentis aliis, ornamentis, inquam, tam conspicuis ad amplitudinem, tam illustribus ad splendorem, tam gloriosis ad immortale decus, pæne in immensum est aucta? Nam, per DEUM! quale hoc, quantumque decus, imperare primum non unicuipiam nationi ac populo, sed longe plurimis, iisque tuum imperium certatim poscentibus! imperare Europæ toti! imperare universo propemodum terrarum orbi! Quale deinde hoc alterum, quantoque etiam nobilius priore illo decus, eammet ipsam imperii latitudinem, & amplitudinem, etsi in se alioqui immensam, tamen non

exæquare ſolum, verum & longe excedere imperandi gloria, imperatoriiſque virtutibus ac promeritis! Atqui ſcimus, utrumque hoc eximium decus CZARTORISCIANORUM eſſe Maiorum proprium. Suos illi regnandi fines e Lithvania Poloniaque protulere primum in Pannoniam, in Bohemiam, in Sveciam, in univerſam Ruſſiam. Et Bohemicum [*x*) quidem Sceptrum duo, Svecicum item duo, Hungaricum ſeptem omnino, Ruſſicum duo mini-

(x) *IAGELLONIDAS in Bohemia duos reapſe regnaſſe reperio, ſcilicet Vladislaum VIII. filium Caſimiri IV. Regis Poloniæ (vide Chronic. Herburti l.17. c.3.) & Ludovicum I. dicti Vladislai filium. Nam Vladislaus Jagello, prioris horum avus, poſterioris proavus, invitatus quidem iam olim a Bohemis ad regnum fuit; regnare tamen apud eos, ob graſſantem tum ibi hæreſim, niſi cum Eccleſia Romana in gratiam redirent, noluit. Vide eund. Herb. l.14. c. 2. Apud Hungaros vero ex hac eadem Domo regnarunt quidem reapſe 1. Vladislaus V. ad Varnam cæſus. 2. Vladislaus VII. 3. Ludovicus II. eius filius, ambo Reges item Bohemiæ iam dicti ſupra. Electi autem, invitatique publice, ad Regnum Hungariæ, hi erant. 1. Vladislaus Iagello, ut habet Herb. l. 13. c. 2.*

mum, partim reapse gesserunt; partim, ut gererent, invitati magnifice, summisque populorum illorum studiis exorati fuerunt. Alia deinde Regia Europæ Solia quænam sunt, quæ multiplici cognationum nexu non aliquando iidem isti Duces ac Reges attigerint? imo quæ non in cognatis affinibusque VITENIANO, idest, IAGELLONIO, CORI-

BU-

---

2. *S. Casimirus, ut habet idem l.* 17. *c.* 4. 3. *Ioannes Albertus, ut habet idem ibid. c.* 13. *Ac postremo Sigismundus* I. *quem & a Svecis, pulso Christierno; & a Bohemis, & ab Hungaris, invitatum fuisse ad Regnum, prodit idem lib.* 20. *cap.* 3. *At vero Sigismundi huius nepos Sigismundus* III. *reapse apud Svecos regnavit, ut nemo nescit. Demum Russiæ universæ Imperio Gediminus Vitenis filius, Magnus Lithvaniæ Dux, est potitus sub annum* 1320. *profligato Kiioviensium Duce Stanislao, eiusque foederatis. Per illa vero tempora, qui Kiioviensium Dux esset, is,* e vetere Russorum instituto (*verba sunt Koialovicii fuse rem enarrantis parte* 1. *l.* 7.) supremus Russiæ Princeps, & vocabulo Genti usitato Monarcha dicebatur. *Quod ipsum Imperium, longe deinde post, rursus ad Iagellonidas Poloniæ Reges, ad Sigismundum scil.* III. *& ad eius filium Vladislaum IV. ultro a Moschis deferebatur. Vide Stanisl. Łubieński* De motu civili --- *l.* 4. *a pag.* 153. *ad* 159.

BUTHIOQUE Sangvini, qui idem ipſe ac CZARTORISCIANUS eſt, externis Regibus atque Principibus etiamnum obtineant; perque illos non Europæ duntaxat, ſed, ut iam dixi, orbi terrarum univerſo imperent? Sed iſta quidem Regiarum Cognationum hiſtoria, iſta, inquam, (*y*)

- - - - - - ſeries longiſſima rerum
Per tot ductaViros antiquæ ab origine gentis,

ſi repetenda mihi hoc loco, & quaſi retexenda ſit tota; infinitam eſſe hanc orationem oporteat. E multis igitur unum duntaxat, quod inſtar tamen ſit omnium, commemoremus illud, Auguſtas inter, AUSTRIACAM IMPERATORIAM, & IAGELLONICAM REGALEM, Familias, multiplicem interceſſiſſe connubiorum nexum, tanto maiore, niſi vehementer fallor, IAGELLONIORUM gloria, quod eis

(y) *Virgil. Æn.* 1.

AUSTRIACI non Sponſas tantum, ut illi AUSTRIACIS, ſed ampliſſima etiam Regna debeant. ANNA ſiquidem VLADISLAI VI. Bohemiæ atque Hungariæ Regis Filia, cuius Avus CASIMIRUS IV. Poloniæ REX IAGELLONIDES, CZARTORISCIORUM Principum patruelis erat frater; ANNA, cuius Proavus, VLADISLAUS IAGELLO, REX item Poloniæ, CORIGELLONIS, CZARTORISCIÆ Domus Auctoris, germanus erat frater; ANNA, inquam, IAGELLONIA Princeps Regia a FERDINANDO I. AUSTRIACO, Romanorum Imperatore Auguſto, in matrimonium ducta, Hungariam ad eum, & Bohemiam, glorioſam ſane AUSTRIACIS, qui acciperent, haud paulo tamen glorioſiorem IAGELLONIIS, qui * nempe darent, dotem attulit. Hic

---

* Habere Regnū caſus eſt: virtus dare. *Seneca in Thyeſte actu 3. ſc. 2*

Hic iam ego quæro, quid tandem eſt, tam certam, tam veterem, tam multiplicem, eamque & tam magnam, & tam illuſtrem, iam ſangvinis, iam regnorum atque imperii, AUSTRIACOS inter ac CZARTORISCIOS communionem perſpicere, ſi non id ipſum eſt, videre palam, communionem eandem ad omnes in Europa Regias pertinere Familias, atque iis gloriari cognatis, qui non intra Europam duntaxat, ſed extra illam quoque toto terrarum orbe dominentur latiſſime! O venerandam Nominis *CZARTORISCII* maieſtatem! o decus! o gloriam! o PODOLIENSIS, honorem ſplendoremque Provinciæ! Quale illi ADAME *PRINCEPS* quam præclarum, quam illuſtre, quam divinum es lumen! quanto illam fulgore irradias! quanta perfundis luce! Es ſumma, es Regia Maiorum glo-

ria:

ria: iſtam deinde Tuam, a tot tantiſque Maioribus quaſi hæreditario quodam iure devolutam ad Te gloriam cum illis, tanquam decorum caput cum pulchro corpore, univerſam communicas: ampliоremne igitur auguſtioremque in ſeſe, honorificentiorem autem ſibi, non iam dico habere, ſed optare, atque expetere poſſit Præſidem?

Cum autem iſta gemina, iam a regnandi ſcilicet latitudine ac diuturnitate, iam a Regiarum atque Imperialium ſplendore cognationum profecta, inque Te *PRINCEPS CELSISSIME* transfuſa, Maiorum Tuorum gloria quiddam in Te eximium, quiddam prope divinum, quod PODOLIA ſuſpiciat maxime, quod veneretur etiam religioſe, per ſe ipſa proponit; tum, ſi iam illud ſpectemus tertium, quod mihi ego extremum propoſueram, cum eſſem de

hoc

hoc ornamentorum genere dicturus; tum, inquam, quibus, & quantis Tu illi in amoribus esse incipies! Rationem ego & modum regnandi asseverabam esse, qui Reges & Principes, laudabiliter sancteque imperantes, ut cum Pòëta illo sic loquar,

diis miscet superis, ———

atque terrarum dominos evehit ad Deos (*)

Quis autem unquam, quis usquam, maiore subiectorum sibi populorum bono [in quo summa regnandi est sita laus] regnavit Princeps; quam STIRPS VITENIA, idest CZARTORISCIANI Abavi atque Tritavi, in Polonia Lithvaniaque regnaverint? Quam ego cupiam adesse hoc loco mihi non iam solam hanc PODOLIAM, sed plane universam nostram POLONIAM! Quam enim multis ad numerum, una

H vero

(*) *Hor: l:* 1. *ode* 1.

vero quam certis & quam gravibus ad auctoritatem ac pondus, quam illustribus ac magnificis ad amplitudinem dicendarum rerum, ostenderem argumentis; quidquid isto in Regno, istaque Rep. seu habemus etiamnum boni, seu habebamus olim, cum floreremus quam maxime; id partem potissimam, ne dicam, id omne prorsus, IAGELLONIIS PRINCIPIBUS, hoc est, CZARTORISCIIS [hæ namque Familiæ ut sunt duæ atque diversæ nomine, ita sunt plane una eademque sangvine] id, inquam, istis & Maiores debuisse nostros, & nos debere, & nostros posteros æternum esse debituros. Quid enim? quæso, quid ad summam Regnorum, non dico felicitatem, sed vel ad ipsam adeo beatitatem interest; quod isti nobis non abunde, non cumulate, præstiterint? An Provincias longe plurimas, easque

opi-

opimas, & omnium rerum copiis abundantes, conficere, latiſſimeque Imperii proferre fines? Maiorem iſtius Regni partem debemus IAGELLONIIS. An victricia late circumferre arma, & conficiendis feliciter plurimis maximiſque bellis præpotentes hoſtium vires frangere, ac eorum internecione iter ſibi ac ſuis ad immortalem gloriam patefacere? Bellis maximis, formidoloſiſſimiſque temporibus, hoſtibus innumeris iiſque potentiſſimis, ſummam in re militari gloriam IAGELLONIIS Ducibus atque Auſpicibus eſt adepta Polonia. An in pace ac otio ſapientiſſime Remp. conſtituere; ideſt, augere opibus, ordinare legibus, excolere humanitate ac literis, temperare imperii ſeveritatem ſvavitudine libertatis, conſecrare populos Divinarum Religionum cultu? Tranquillitatem pacis,

honestatem otii, opes, leges, humanitatem, literas, libertatem, religionem, verbo, humana omnia & Divina bona, per IAGELLONIOS vel assecuti sumus, vel in rerum istarum omnium possessione fundati.

Namque vel sola Poloni atque Lithvani societas, coniunctioque Imperii quantum est, per immortalem Deum! quantum est istius Familiæ de utraque hac Gente promeritum! Tantum scilicet, ut si, non dico, iis, quæ inde consecuta sunt, publicis eiusdem Imperii æstimetur bonis; sed iis tantum, quæ sublata hoc pacto ac æternum sepulta sunt, expendatur malis: quoddam inæstimabile, quoddam immensum IAGELLONIORUM in eos beneficium videri debeat. Cogitemus enim, quæso, cogitemus paulisper illorum atrocitatem temporum, per quæ divisum etiamtum erat

Gen-

Gentium iſtarum Imperium. Proh immortalem DEUM! Trecentorum adeo annorum ſpatium, quod a Kierni, ſeu Kiernuſii, apud Lithvanos Principatu, ad IAGELLONIANI apud nos Regni interceſſit initia, annorum, inquam, trecentorum ſpatium, aliud nihil fuit, quam crudele, quam internecinum, Polonorum cum Lithvanis bellum: [z) neque tam bellum, quod aliquando ſcilicet fuerit interruptum, quam continuatum quoddam ſumma utrinque atrocitate prælium, quam plena bellici furoris cædes, quæ deplorandum in modum mutuis utramque Gentem diſperdebat excidiis! Quid iam dicam ſeu de fundata ſtabilitaque CZARTORISCIANORUM Maiorum armis illa uſque ad eorum apud nos imperium

 am-

(z) *Koiał: Hiſt: Lithv: parte 1. fuſe deſcribit ea mala, quibus Lithvani Polonos, & hi viciſſim illos, antequam in unum Imperium coaluiſſent, mutuo affecerunt.*

ambigua & labante (*aa*) nostra possessione Prussiæ; seu de prolatis in Podlachiam (*bb*) Polesiam, Volhiniam, hanc ipsam Podoliam, Ucrainam, verbo, in universam Russiam, Regni finibus? Quid de aucta tot opibus nobilitate, postea quam universus Regiarum apud nos Præfecturarum usus fructus nostris per istos Principes concessus est condonatusque Nobilibus? quid de hac Libertatis immensitate, de qua iidem ut nobis gratificarentur, ita suum suæque Familiæ hæreditarium in nostras Gentes ius remiserunt nobis omnino & concesserunt; ut nos deinceps prorsus nostros duntaxat, nulliusque præterea esse iusserint? Quid? eximium humanitatis literarumque, quid? Religionis Divinæ cultum - - - Sed me, ut dixi, si

vel

(aa) *Du Bois Geogr: parte* 1. *capite* 17. (bb) *Adi sis* Ius Publ: Regni Poloni, *auctore G: Lengnich. tom.* 1. *l:* 1. *a c:* 7. *ad* 11.

vel obiter attentem singula, infinitum esse oporteat. Hæc igitur, & eiusmodi cætera, committamus immortali Annalium nostrorum, imo vero animorum in primis nostrorum, æternum gratæ obligatæque memoriæ. Iam de immensis in hanc ipsam nominatim Provinciam, in PODOLIAM hanc inquam, CZARTORISCIANORUM Maiorum promeritis quid dicemus?

O PROCERES EQUITESQUE! o Cives PODOLIÆ universi, quantum isti debetis Nomini! Namque ante VITENIANORUM PRINCIPUM in Vos Imperium quinam, quæso, aut quorum eratis in Imperio? Eramus, Vos inquitis, quod nemo nescit, qui Annales nostros evolverit, eramus barbarorum quorundam dominatui Regulorum aliquando obnoxii & subiecti. Sane vero. Eadem cæterorum

quo-

que Vobis affinium Russiæ populorum fortuna erat. In hoc scilicet quoddam illorum temporum veluti fatum inest: nota & labes Gentis Vestræ honoratissimæ, ita me DEUS amet, nulla omnino inest. Sed quinam, quæso, imo quidnam eratis præterea? aut quorum parebatis Imperio? Rem miseram atque acerbam! neque memorandum hoc loco, nisi ista non Vestri Nominis labes foret, sed communis populorum sub cœlo omnium fortunæ iniquitas, per quam & evenit iam millies, & eventurum est porro infinito crebrius; ut qui ad Imperandum sint facti, ii turpem, ac miseram servitutem interdum serviant; (cc) contra vero ii regnent & imperent, qui ad servitutem sint nati. I-

(a) Est malum, quod vidi sub sole, quasi per errorem egrediens - - - positum stultum in dignitate sublimi, & divites sedere deorsum. Vidi servos in equis, & principes ambulantes super terram quasi servos. *Ecclesiastes Cap:* 10. *v:* 5. 6. 7.

ſta igitur communis, fortunæ iniquitate, imo iſto eiuſdem ſcelere atque flagitio, eratis aliquando barbariei Scythicæ vectigalis populus; donec Veſtra vos virtus, veſterque hic generoſus animus, CZARTORISCIANORUM Maiorum corroboratus opibus, inſtructus armis, in tam pulchram aſſeruiſſet libertatem; [*dd*] quam turpis olim, quamque indigna, erat ſervitus. O in-

I ſigne

(dd) Ultus ibi feliciter (*Olgerdus Magnus Lithvaniæ Dux*) cædem Parentis (*Gedimini*) pacatiſque ab ea parte (*qua in eas Theutoni Equites incurſabant*) Provinciis, in Ruſſiam, quæ Lithvanæ ditioni ſuberat, animum (*anno* 1331.) intendit. Tartari enim e Taurica Cherſoneſo olim cum Bateio Duce egreſſi, poſt univerſam prope Ruſſiam partim vaſtatam, partim occupatam, eos campos cis & trans Boriſthenem inſederant, quos nunc *deſertos* populari nomine vocamus. Inde & PODOLIÆ per impoſitos Baſkakos, ſeu Præfectos, imperabant: & de Volynienſibus, Kiiovienſibuſque agris, infeſtis incurſionibus prædas agebant. Hos perdomare Olgerdus ſtatuit: præſertim cum ulteriores Ruſſorum Provinciæ, Scythicæ Aſiæ propiores, iugum Scythicum excutere feliciter interea coepiſſent. Victorem itaque Pruſſico bello exercitum poſtquam modica quiete recreaſſet, verſus Boriſthenem duxit. Iam Kanioviam, & Czyr-

ſigne ac ſingulare, o præclarum ac immortale GENTIS huius de Provincia Veſtra promeritum! O benefactum inter

---

kaſſos transgreſſus ad locum Siniawoda penetraverat: cum hoſtes in conſpectum ſe latiſſimo campo dederunt. Trifariam partiti Exercitum, ingentem multitudinem ducebant tres Reguli, Katlubach Soltan, Kaczybey Gierey, & Dimeyter Soltan. Conſtabat non obſcure, comparatos in prælium ire; neque moram pugnæ facturos. Quare Olgerdus quoque ſigna conſiſtere iubet, & ſimul aciem expedit: demum re ad manum & gladios atque haſtas deducta totam exercitus Scythici molem in fugam vertit. Tres Reguli in pugna cæſi: promiſcua fugientium cædes ampliſſimos campos cadaveribus late inſtravit. Proſecutus Olgerdus victoriam, cum exercitu Boriſthenem tranſiit. Pulſi ſunt ea expeditione Tartari omnibus iis agris, qui Kiiovia Oczakoviam uſque, & Putivilo ad oſtia Tanais protenduntur: arces Tarhovia, Bialocerkwia, Swinigrodum, & aliæ ereptæ. Reverſus inde, reliquias Scytharum per PODOLIAM ſine negotio vel delevit, vel profligavit. Qui matura fuga cædem evaſerunt, in Dobrucenſibus campis ad Danubium (qua in Thraciam e Ruſſia iter eſt) conſederunt: horum poſteri, nunc etiam, & Sclavonicam lingvam, & Maiorũ ſuorum, Podolicis ſedibus a Lithvanis depulſorum, memoriam retinent. PODOLIAM Scythis perpurgatam Olgerdus attribuit Nepotibus, Coriathi fratris filiis, Alexandro, Conſtantino, Theodoro, & Georgio: quorum operam eo bello inſignem expertus erat. Adiecit exercitus partem, tuendæ contra hoſtes provinciæ neceſſariam. *Continuatur nota ſequente.*

ter ea referendum a Vobis officia, interque ea promerita; quorum æternam memoriam non ulla vobis unquam dies eripiat! O beneficium quo quemadmodum nullum aliud neque ad recordationem iucundius, neque ad gloriam honoremque illustrius Vobis videri debeat, ita id quoque omnino effici necesse sit, ut quem PRÆSIDEM accipiatis hodie Magnorum illorum Assertorum, Vindicumque Vestrorum, Nepotem Clarissimum ADAMUM PRINCIPEM CZARTORISCIUM; illo nihil omnino neque ametis tenerius, neque ad Vestram gloriam quidquam grandius obvenire vobis existimetis potuisse. Id quod iisdem Vobis tanto impensius præstandum esse censebitis, si alia quoque cætera, quæ iidem ad illud primum adiecere deinceps, in Provinciam eandem Vestram promerita, gra-

to, ut par eſt, animo recoletis. Quis fuit igitur, qui hanc æternam fortunarum, ſecuritatis, pacis, libertatis, vitæ adeo animarumque, quas trahitis, veſtrarum Arcem, hanc ipſam, inquam, CAMENECENSEM urbem & condidit; &, quà munienda erat, munivit; & in Regias Urbes retulit, cum diu illa in poſſeſſione privatorum fuiſſet? Iidem ipſi Aſſertores Veſtri, ac Vindices, & condiderunt munieruntque primi, [*ee*] & ad eximiam Regiarum Urbium extulerunt gloriam. [*ff*] Neque hic etiam ſuorum

(ee) Illi, quod ab hoſte otium haberent, regionem munierunt, Bekota & Smotrica arcibus excitatis. Tradunt etiam Scriptores, munitiſſima in rupe MIRACULUM MUNITIONUM CAMENECUM IISDEM AUCTORIBUS CONSTITISSE: ubi vallum non ars, aggeſta terra; ſed ſolida rupe natura in altum eduxit. Paulo poſt, Georgio ad Valachiam, & Moldaviam cum Imperio optinendam evocato, atque mox (*anno* 1332.) Sochaczoviæ per venenum extincto: Theodoro ad Paternum Nowogrodenſem in Lithvania Principatum regreſſo, univerſa PODOLIA ſub Alexandro & Conſtantino Ducibus, manſit. *Albertus Wiiuk Koiałowicz Hiſt. Lith. parte* 1. *lib. VIII.*

(*ff*) Quoniam vero Turcarum terror capta ſuperiore anno

rum de Vobis promeritorum fecere finem. Vos, vos ipſos, inquam, PODOLIENSES Nobiliſſimi, in univerſorum reliquæ nobilitatis Polonæ iurium, omnimodæque æqualitatis glorioſam communionem iidem ipſi adſcivere. (*gg*]

I3 Sed

(1474.) Caſa, quæ Genuenſium Colonia fuit, & olim Theodoſia dicta eſt, animos cunctorum pervaſerat: miſſi in Podoliam Ioannes Tencinius Caſtellanus Cracovienſis, Derslaus Rituanius Sendomirienſis, & Andreas Odrovanzius, Ruſſiæ, Palatini, ut Camenecum Arcem, quæ Theodorico Buczacio oppignorata cum toto territorio ab hæredibus eius obtinebatur, pro Rege redimerent, ac munirent. - - - *Herburt. in Chronicis lib:* 16. *cap:* 14.

(gg) Ibi etiam (*Poſnaniæ, anno* 1434. *ſub comitia Generalia, in quibus Vladislao III. Vladislai Jagellonis Filio, Regnum Poloniæ delatum eſt:*) Ruſſica & Podolica Nobilitas cum Polonica omni iure exæquata eſt a novo Rege... *Herburt Chron: l:* 15. *cap:* 2. Poloni, nequid per longius interregnum turbaretur, Ladislaum Iagellonis natu maiorem filium VIII. Cal: Aug: ſolemni ritu inaugurarunt - - - - Eadem occaſione Podolia & Ruſſa Nobilitas ad pares cum Polonis Equeſtres prærogativas admiſſa eſt, antiquata vetere Ducum Ruſſiæ conſvetudine, quibus Nobiles certam frumentorum penſionem debebant, & militiam propriis ſtipendiis. *Koiałov: Hiſtor: Lithv: part:* 2. *lib.* 4. *pag:* 165.

Sed iam longius progressi sumus. Quare, quod solent, qui diutius fecere iter, consistamus hoc loco paululum: eoque, unde hæc omnis nostra est profecta oratio, mentis oculos referamus. Quid igitur? Te Nobilissimum PODOLIÆ Miltiadem, PRINCEPS CELSISSIME, in hodierno Tuo ad munus publicum accessu tanta Materni æque atque Paterni GENERIS VETUSTATE, tanta MAIORUM utrorumque GLORIA, facile unum omnium efflorescentem maxime, inque hac Regia apud PODOLIENSES Præfectura PRINCIPI succedentem PATRI, non SECUNDAM PODOLIÆ FORTUNAM, non inquam, longe maximam felicitatem, non immensam beatitatem quandam esse læti agnoscamus ex eo primo capite, quod PRÆSIDEM in Te scilicet sint nacti AB A-

VI-

VITÆ CLARITUDINE GLORIÆ UNUM OMNIUM FACILE ORNATISSIMUM, QUI CUM INCREDIBILI ILLORUM HONORE ID MUNUS ADEAS?

Agedum porro. Qui in Te cum ad ſummam dignitatem Tuam, tum ad PODOLIENSIS PROVINCIÆ incredibilem gloriam, tanta Maiorum decora ſpectavimus adhuc; iam TUAM demum ſpectemus MODESTIAM, Tua cætera ornamenta animi ad eam adiuncta ætatem, qua, ut olim de ſuo Miltiade Athenienſes, ita de Te PODOLIENSIS PROVINCIA NON IAM SOLUM BENE SPERARE, SED ETIAM CONFIDERE POSSIT, TALEM, in Rep. gerenda FUTURUM, QUALEM multis magniſque rebus COGNITUM IUDICAVIT. Hæc enim vero eſt altera

lau-

laudum Tuarum pars, in quam ſi diligentius intuebimur; quibus per DEUM! [repente in immenſam quandam coniecti lætitiam] quibus exultabimus lætitiis! quibus animorum gaudiis triumphabimus, quibus certatim plauſibus, quibus acclamationibus, Illi gratulabimur Provinciæ, conceſſum ei præterea eſſe PRÆSIDEM, A SUARUM DOTUM ATQUE VIRTUTUM LAUDIBUS PRÆTER COETEROS APTISSIMUM, QUI CUM MAXIMA EIUS FELICITATE HOC IDEM MUNUS OBEAT! Sed quid ego conditiones pactioneſque ineo de faciendo, quod ultro omnes & fecerunt adhuc, & etiamnum faciunt? Nam quis e tota PODOLIA eſt unus, cuius oculis non mirifice blandiatur, cuius animo non ſvaviſſimam oblectationem afferat, cui non rerum ad felici-

ta-

tatem publicam præclariſſimarum ſpem certam iniiciat, iucundiſſimus hic Tuus PRINCEPS CELSISSIME conſpectus? Ecquæ ſunt virilis formæ gratiæ; quibus in exornanda decentiſſima Tua ſpecie natura pepercerit? quæ oris dignitas! quæ maieſtas frontis! qui honor capitis! Indoles vero animi quam erecta & celſa! quam vaſta in ſe! quam nonniſi maximarum rerum quarumque cupida! quam ad immenſam propemodum dignitatis gloriæque ambitionem facta! Cum tamen Tu tam præcellenti ſis corporis animique indole; cumque ipſa natura duce non feraris modo, uti dixi, ad maxima, ſed quidvis etiam incredibili vi ingenii conſequi videaris poſſe; tum generoſos hos impetus ut admirandum quendam in modum Virtus in Te moderatur ac temperat! Namque & illa eximia in Te

tam bene conſtituti, tam vividi in ſe ſe ac vegeti, verbo, effloreſcentis uti cum maxime, corporis habitudo quam admirandam ſemper ad modeſtiam eſt compoſita! quam in omni ſtatu ac motu decorum obtinet! quam longe pulcherrimam ingenuitatis ubique præfert ſpeciem! Quid de animi moderatione dicam? Iſtius quidem interioris laudis illa exterior, quam dixi, & quam noſtrismet uſurpamus oculis, moderatio ac æquabilitas nec incertus nec obſcurus eſt index. Cum enim in tanta Tui Nominis gloria, Tuæ Domus fortuna, Tuarum dotum excellentia, Tuorum olim honorum ſpe, uſque adeo tamen ab omni ſis alienus faſtu, ab omnibus extraordinariis tam remotus cupiditatibus, ab omni non factorum duntaxat, ſed & dictorum abhorrens inſolentia; quidni Te animo egregie

im-

imperare & admiremur omnes, & fateamur propalam, & abſolutam iſtam virtutem Tuam in egregium felicitatis publicæ vertamus omen?

Iam cæteræ dotes atque virtutes Tuæ quam multæ ſint, quam præclaræ, quam ad eandem felicitatis publicæ ſpem propemodum infinitæ; id quanquam nemo eſt Noſtrum, quin ſciat, imo vero quin videat: tamen vel ſcientibus, intuentibuſque etiam, quaſi ad irritandam, incendendamque vehementius, communis lætitiæ voluptatem commemorandum eſt. Fingamus primum igitur, de homine nobis prorſus ignoto ſermonem eſſe; cumque nobis ADAME PRINCEPS admiranda virtute, incredibili indole, ſummis animi ad Rempublicam optime adminiſtrandam præſidiis, eſſe inſtructus diceris; Nos tanquam ſi Te

prorſus neſciremus, ita curioſius quæramus, qui tandem ſis: quo Patre, qua Matre progenitus: ubi, quomodo educatus ac inſtitutus: quibus in ſtudiis iam pueritiam, iam adoleſcentiam exegiſti Tuam. Ita Nobis quærentibus reſpondeat aliquis: ALEXANDRI AUGUSTI PRINCIPIS CZARTORISCII, Ruſſiæ Palatini, nec non SOPHIÆ SIENIAVIÆ eſſe filium; tum vel pauca hæc prima verba, quam præclaram, quam abſolutam, quam admirabilem, neque tam hominis, quam ipſiuſmet coelo lapſæ VIRTUTIS, in Noſtris animis effingent imaginem! Namque cum illud ſuccurret actutum, quod ſapienter eſt dictum:

Fortes creari fortibus & bonis; (*hh*)

tum vero quæ Paternæ, quæ Maternæ Vir-

(*hh*) *Hor: l*: 4. *ode* 3. Fortes creantur - - -

Virtutis ſpecies, ob oculos hos noſtros verſabitur! Namque primum S O-PHIÆ SIENIAVIÆ recordatio quam nobis Matronæ Principis gravitatem, quam dignitatem, quod decus, quem pudorem, quam ſanctitatem intuendam admirandamque proponet! At vero Paterni Nominis, PA-LATINI, inquam, CZARTORISCII mentio quem Nobis Virum, quem Senatorem, repente obiiciet! Eum ſcilicet, qui ſi vel privatus, atque obſcurus domi ſuæ latere vellet; tamen hominem, non dico Senatoriæ, ſed plane Regiæ Virtutes ſuæ, tam illuſtrem efficerent; ut ab omnibus orbi terrarum regendo par haberetur.

Præclara hæc igitur, & ad virtutem ac decus proprio naturæ ingenio tam egregie comparata, PRINCEPS CELSISSIME indoles Tua, po-

ſtea quam in hac eiuſmodi educata eſt domo; poſtea quam in eiuſmodi Parentum manibus tam liberaliter atque ingenue inſtituta eſt; qualem Tui aliam [ſi Te adhuc ignoraſſemus] in Noſtris animis effingere potuiſſet ſpeciem, ſi non hominis eximia bonitate, probitate, integritate, omni denique laudum genere inſignis atque conſpicui? Etenim cum Domum illam audimus, tenemus probe quid audiamus. Audimus ſcilicet probatiſſimam diſciplinæ civilis ac morum ſcholam: audimus ſanctiſſimum conſilii, ſapientiæ, gravitatis, iuſtitiæ, religionis, verbo, virtutum univerſarum templum. Cum vero illos Parentes nominari ſentimus, homines intelligimus, quorum ut ſumma eſt in hoc Regno nobilitas, ſummus honoris gradus, ſummæ facultates ac opes: ita eſt ſimul tanta vitæ integritas, tanta

mo-

morum ſeveritas, tanta in ſplendido Aulæ Principis apparatu benevolentia ac comitas; ut nuſquam alias neque dignitatem ab ambitione, neque divitias ab avaritiæ ſordibus, neque magnificum Aulæ Principis apparatum a faſtu remotiorem; cum humanitate autem atque facilitate, cum liberalitate ac munificentia, cum integritate demum atque modeſtia coniunctiorem reperias.

Ergo ſi vel omnino adhuc Te PRINCEPS CELSISSIME ignoraſſemus; tamen Te tam religioſa, tam integra, tam ſancta denique adultum in domo, inque iſtorum Parentum educatum manibus, Te inquam, tot ſaluberrimis imbutum vitæ præceptis, tot tamque eximiis invitatum perpetuo & incitatum exemplis, laudatiſſimum eſſe ac integerrimum, fortunandiſque iis,

quos

quos regendos acciperes, unum omnium longe aptissimum censere deberemus. Qualem igitur porro Te esse censebimus, si ea ipsa in domo, illa inter præcepta atque exempla, in ea demum disciplina, non ignobilem atque abiectam quampiam, nedum perversam & pravam in se, sed hanc mirabilem, hanc coelestem, hanc suopte ingenio ad virtutem ac decus natam indolem, quam in Te demirari satis nemo potest, hanc, inquam, indolem tam diu versatam esse cogitabimus? Quid si ad extremum cogitabimus, eammet ipsam disciplinam institutionemque fuisse in Te, cum universæ humanioris æque ac severioris literaturæ varietate, tum præterea & infinita peregrinatione excultam? Enimvero, quas ego, & quantas res, istis paucis quasi perstrinxi verbis: quam præclaras videlicet ad Tuam PRIN-

CEPS

CEPS CELSISSIME laudem, quam insignes ad PODOLIENSIS PROVINCIÆ, quinimo Reip. universæ, de Te spem.

Ut enim Tu primum, egregie a prima pueritia omni literarum genere animum excolueris; ut egregios in omnibus præclaris artibus progressus feceris: quis vel complectatur hoc paucis, qui Te noverit; vel complexo atque dicenti credat facile, qui non noverit? Quænam præcipua inter Europæas est lingva, qua non Tu, non solum non difficulter, sed expedite etiam; neque paucis duntaxat, sed quamvis copiose; neque denique tolerabiliter tantum, atque ad solam audientium cognitionem intelligentiamque, sed scite eleganterque etiam ad eorundem delectationem, & loquaris, & scribas? Nam Patria Eloquentia quantum valeas, quid

ego commemorem? cum, ſi vel pluri-
mis magnificentiſſimeque commemo-
rem; minus tamen dicturus ſim, quam
univerſa exiſtimet prædicetque Reſpu-
blica, poſtea quam Te in Generalibus
Regni Comitiis Provincialem Nunti-
um audivit perorantem? Quid dein-
de ſeu in Philoſophicis, ſeu in Mathe-
maticis arcanis, tam eſt abditum, ut
Te lateat? Seu in infinita Hiſtoriæ u-
niverſæ vaſtitate tam diſperſum diſſi-
patumque, ut non hoc tamen animo
complectaris totum? Politia vero, Ci-
viliumque inſtitutorum ſcientia; Iuris
publici non Poloni ſolum atque Li-
thvani, ſed Gentium omnino omnium,
exquiſita cognitio in Tuo iſto pectore
tanta ineſt; ut qui Te de hoc genere
audierunt aliquando diſputantem; ii i-
pſum in Te Platonem, illum divinum
ſcilicet Reipublicæ Magiſtrum, audire

ſibi

ſibi viderentur. Ego certe [ne quis me inexpertum aſſentatorie magis, quam vere, hæc affirmare credat) ego, inquam, quia aliquando * familiariter agentem, ac de multis, quæ in ſermonem illum caſu inciderant, ſapientiſſime reſpondentem ſuſpiciebam; ubi deinde repentina quædam ac prorſus inſperata Salicarum Legum fuiſſet iniecta mentio; Te adhuc adoleſcentem, quodque maximum puto, nihil tum quidem de illa quæſtione præmeditatum, tam nihil tamen hæſitantem, tam in reſpondendo copioſum, tam exquiſita earum legum cognitione, tam recenti ac certa memoria eſſe inſtructum, atque imbutum penitus, expertus ſum: ut non ſolum in illo conſeſſu, illoque die, vehementer obſtupuerim; ſed hodieque etiam tantæ illius eruditionis

 re-

* *anno 1756. IV. Cal: Septembr. ad Iaroslaviam.*

recordatione in admirationem rapiar.

Hæc dum dico, ſuccurrit mihi, quod alterum in expendenda Tua PRINCEPS CELSISSIME educatione poſueram, illam tam excellentem tamque reconditam literaturam quanto deinde uberiorem, quanto perfectiorem, quanto denique in omnes partes admirabiliorem eſſe factam, exiſtimare deberem; poſtea quam eximium iſtud ingenium Tuum ab illa privatæ inſtitutionis umbra in Europæ totius prodiiſſet lucem: Regioneſque in ea & Gentes omnes iſta ſua ſtupenda ſolertia diu ac multum luſtraviſſet. Sed pace tua dicam PRINCEPS SAPIENTISSIME: nihil prorſus ex infinita illa peregrinatione tua, ita inquam, NIHIL, ad priſtinam tuam prudentiam, ad tuam ſapientiam, ad tuam rerum omnium cognitionem ac-

ceſſit

cessit, præterquam quod in se ipsis ea conspexeris, quæ iam olim in libris & literis penitus cognovisses. Vel certe si accessisse quidquam, sit omnino dicendum; id nihil aliud fuisse dicam, præterquam prudentiæ, sapientiæque illius Tuæ, quam perfectam in omnes partes, omnibusque absolutam numeris, domo extuleras, universalem inter Gentes Populosque omnes admirationem, ac incredibilem nominis tui gloriam. *SOL* quoque, astrorum princeps, terras omnes ac maria perpetuis obit cursibus; nec tamen quidquam sua interest hæc videre: sed contra eorum, quibus videndum se præbet, ipsius ad se accessu, ipsius luce recreari ac perfrui, mirum quam multum refert. Novimus (quis enim hoc nesciat?) novimus, PRINCEPS *Gloriosissime*, quanta tui apud REGES & PRIN-

CIPES, ad quoſcunque luſtranda Europa acceſſeris, æſtimatio & admiratio; quanta in Urbibus, quanta in Populis ac Nationibus, laudatio & veneratio, quantus demum ubique amor fuerit. Neque ſingillatim hæc tamen oratione iſta commemorari ſeu debent, ſeu poſſunt. Non debent, ne de tua GLORIA, quæ ſapientum iudicio [*ii*] EST FREQUENS CUM LAUDE FAMA, diffidere videamur. Non poſſunt, ne infinita ſit narratio. Unum illud, non ad cognitionem cuiuſpiam (nec enim eſſe obſcurum, nedum ignotum, cuiquam poteſt, quod Romæ, in illa orbis terrarum luce, factum eſt, & factum publice) unum, inquam, non ad cognitionem, ſed ad hos noſtros animos voluptate explendos, dicam, BE-

NE-

(*ii*) Gloria eſt frequens de aliquo fama cum laude. *Cic: l: 2. de invent: cap: 55.*

NEDICTUM XIV. Virum illum ingenio iudicioque acerrimum, gravitate autem, auctoritate, sanctitate, Divinum in terris Vicarium, postea quam in animum penitus inspexit tuum; illud de te pronuntiasse palam, quod sæcula superiora omnia nunquam adhuc fortasse de quoquam Adolescentum a Romano Pontifice audierunt: & quod sæcula futura omnia a Romano pronuntiatum Pontifice, eoque BENEDICTO XIV. Pontifice, cum admiratione semper prædicabunt. Pronuntiatum, inquam, fuisse ab illo Pontifice, NUNQUAM EVENISSE SIBI, UT ADOLESCENTEM VIDERET NOBILEM, QUI ADOLESCENTE POLONO ADAMO PRINCIPE CZARTORISCIO, id est Te ipso, SIBI QUIDEM ADMIRABILIOR VIDERETUR. Dicam &

illud alterum, quod non ita pridem Tibi ad Tuam Domusque Tuæ gloriam, ſumma cum animi mei voluptate, obveniſse audio. Nimirum POTENTISSIMUM MOSCOVIÆ IMPERIUM adeo virtute Tua, iſtaque maximarum rerum capaci indole, captum atque occupatum eſse: ut Te inter INCLYTISSIMOS DIVI ANDREÆ EQUITES, (qui apud Illos HEROUM ORDO in primis NOBILISSIMUS EST:) adſcribere, atque Honoris iſtius Inſigne per ſuum apud Regem & Rempublicam Noſtram Legatum offerre ultro ac libenter voluerit. Quanta, per DEUM! quanta dignitas ex eo, imo vero in eo Tua, Te in hac ætate tanti a Tanto fieri?

Id recordeminor TERRARUM PODOLIÆ PROCERES ILLUSTRIS-

SI-

SIMI [ad vos enim, unde profecta est, redire debet oratio] id inquam recordeminor; & aliquem hodiernæ lætitiæ, hodiernis Vestrorum gaudiorum triumphis, faciatis modum. Hæc ipsa in Vestro Præside tam non vulgaris, tam absolutæ cuiusdam sapientiæ admiranda dos, omnium Sapientum iudicio (*ll*) satis ipsa in se se superque habet; ut Vos omni ex parte fortunatissimos, ut beatos efficiat. Cum igitur is ipse Præses ad hanc principem Moderatorum laudem tot atque tantas cæteras adiunxit

 lau-

(*ll*) Princeps ingenii & doctrinæ Plato tum denique fore beatas Respublicas putavit: si aut docti ac sapientes homines eas regere coepissent; aut ii, qui regerent, omne suum studium in doctrina & sapientia collocassent. Hanc coniunctionem videlicet potestatis & sapientiæ, saluti censuit civitatibus esse posse. Quod fortasse aliquando UNIVERSÆ REIP: NOSTRÆ, NUNC QUIDEM PROFECTO ISTI PROVINCIÆ CONTIGIT, UT IS IN EA SUMMAM POTESTATEM HABERET, CUI IN DOCTRINA, CUI IN VIRTUTE ATQUE HUMANITATE PERCIPIENDA, PLURIMUM A PUERITIA STUDII FUISSET, ET TEMPORIS. *Cicero ad Q: Fr: ep: I. c: 10.*

laudes, imo cum omnes unus laudes obtinet; cum inquam & ANTIQUITATE GENERIS, & MAIORUM GLORIA, & SUA MODESTIA, omnibusque omnium ornamentis virtutum, unus omnium efflorescat maxime; cum idem insuper EA ÆTATE sit, ut non iam solum bene de eo sperare, sed etiam confidere possitis, talem futurum, qualem cognitum iudicaveritis: quid est, quod dubitetis manus cœlo attollere; deque ista SECUNDA PODOLIÆ FORTUNA, quæ in hoc altero PRINCIPE CZARTORISCIO se Vobis obtulit, gratulari certatim: illudque confiteri palam, PRÆFECTUM Vobis REGIUM concessum divinitus, & datum esse, qui & SUMMO CUM HONORE VESTRO id munus hodierno die suscipiat; & MAXIMA CUM FELICITATE VESTRA semper deinceps gerat?

At

At Tu INCLYTISSIMA CZARTORISCIORUM FAMILIA, iſtis in ADAMO PRINCIPE virtutum ornamentis cumulata, quid ni Te beatam ac felicem reputes? SUMMUS profecto HONOR Tuus, MAXIMA FELICITAS, eos Te Domi Tuæ numeraſse ſemper, hodieque numerare poſteros: ex quibus ad publica Regni munera evectis in commiſsas ſibi Provincias, SUMMUS ſemper HONOR MAXIMA ubique FELICITAS, ubertim proflueret. Hic honor, quem ampliſſimum accipis a MICHAELE PRINCIPE, Supremo M. D. L. CANCELLARIO; viro propter miram ingenii vim, abſolutam eruditionis præſtantiam, ſummam dicendi laudem, incredibilem boni publici curam, cæterasque excelſi animi dotes, non iſti duntaxat Regno, ſed toti, qua late patet, Europæ,

ropæ,

ropæ magni ſemper habito: iſta felicitas, qua te liberaliſsime cumulat THEODORUS PRINCEPS, vigilantiſsimus Posnanienſis Eccleſiæ ANTISTES; quem non tam iſtius, quod gerit, muneris amplitudo, quam ſuſcepti pro ſalute publica a SENATORE labores, exhauſtæ pro Dei gloria a PONTIFICE curæ, atque [quod caput rei eſt] copulatæ cum maieſtate opibusque SENATORIS, dignæ tanto PONTIFICE virtutes omnium æſtimationi commendant: hæc fortuna & gloria, quam Tibi immenſam adferunt primæ primorum in Polonia Procerum Familiæ, ob quas arctiſsimo Tecum neceſsitudinis ſangvinisque vinculo colligatas, Europæ quodammodo compendium videris: hic, inquam, ſummus honor Tuus, iſtaque maxima felicitas Tua, eo maioribus Tibi tum incrementis

aſsur-

aſsurget, tum præſidiis munietur; quo ampliorem PODOLIENSIS PROVINCIA, imo RESPUBLICA univerſa, ſibi in ADAMO PRINCIPE Tantorum PATRUORUM NEPOTE, cum honore felicitatem adfuturam confidit. Exulta, Te illi, una cum ANTIQUITATE GENERIS & MAIORUM GLORIA, optima quoque virtutum contuliſse ſemina; quæ in eam meritorum explicantur iam meſsem, ut SUA illum MODESTIA omnibus omnium virtutum ornamentis ſuſpiciendum proponat. Demum non iam ſolum ſpera, ſed etiam confide, talem ſuſceptis pro bono communi laboribus in Rep: futurum; qualem PODOLIENSIS PROVINCIA multis magniſque rebus COGNITUM JUDICAVIT. Nos pro eo, quo in Te Tuaque decora ſumus animo, ADAMO PRINCIPI am-

PI ampliora ſemper HONORIS ac FELICITATIS incrementa optam9, ut hunc SUMMO cum HONORE MAXIMAQUE cum FELICITATE TUA, SECUNDAM, non PODOLIÆ duntaxat, ſed POLONIÆ etiam, FORTUNAM prædicari audias.

In Typographia Lublinensi, S. R. M. Societatis JESU.

Bibl. Jag.

ANTYKWARIAT
DOM KSIĄŻKI DOM
№ 14399

Biblioteka Jagiellońska
stdr0022226

6188
B.S.